

Berndt Georg Thamm

PROST DOSTOP DO DROG: KAJ BI Z NJIM DOSEGLI?

Prost dostop do drog prav tako kot njihova prepoved ni "rešitev" tega problema. Vendarle pa odpira možnosti, ki bi na različnih področjih družbo lahko razbremenile teže problema.

A. BOJ PROTI ORGANIZIRANEMU KRIMINALU

Proti:

V primeru možnosti prostega dostopa do drog bi država kapitulirala pred organiziranim kriminalom. Svobodno razdeljevanje pod državnim nadzorom ne bi spodneslo tal ilegalnim poslom kriminalnih organizacij. Ob izgubi trga z drogami bi organizirani kriminal lahko oblikoval nove trge. To velja še posebej za organizacije, pri katerih velika kriminalna energija ni neposredno povezana z uporabo nasilja (t.i. inovativni storilci).

Za:

- Prost dostop do drog (državni monopol, njihovo obdavčenje), instrumentaliziran kot "gospodarsko-politično orožje", lahko precej prizadene temelje organiziranega kriminala (dohodki).
- S tem sicer ne bi odpravili organiziranega kriminala in ilegalnih poslov, vendar bi se izrazito zmanjšali trenutno najpomembnejši viri njegovih dohodkov.
- Silovito zmanjšanje tega vira dohodka bi prizadelo tudi dele mednarodnega terorizma in različna gverilska gibanja v krajih, kjer divja državljanska vojna.
- S tem bi onemogočili močan tok kapitala, ki v poslih z drogo vsako leto navrže 300 do 500 neobdavčenih milijard dolarjev. Ilegalnost blaga, tj. drog, je porok za izjemno visoke profite v teh poslih.
- Pri takem, že dve desetletji trajajočem kroženju kapitala ni izključeno, da so procesi njegovega

prerazdeljevanja in investiranja že ogrozili tudi delovanje demokratičnih držav.

- Ravno tako ni izključeno, da v industrijskih, gospodarskih in finančnih podjetjih, ki so blizu organiziranemu kriminalu, že danes ne delujejo "inovativni storilci".
- Državna politika prepovedi je postala najugodnejša podlaga za rast tega vzporednega gospodarstva.
- Na tej ravni je vojna proti drogam že zdavnaj izgubljena. Tudi policijske obrambne strategije posameznih držav kljub povečani uporabi nasilja ne morejo več zajeziiti njegove rasti.

B. BOJ PROTI DROGAM IN PRAVOSODJE

Proti:

Sredstva obrambnega boja še vedno niso izčrpana. Klasičnim ukrepom v tem boju se pridružujejo "novi koncepti": vnaprej postavljene obrambne črte, odvzem ilegalno pridobljenega premoženja, prefinjene prikrite metode poizvedovanja.

Za:

Cena, ki jo mora plačati demokratična pravna država, da bi lahko ostala pravna, je previsoka. Toda prav pri boju zoper mamila se kažeta dve težnji, ki bi ju morali jemati povsem resno:

- S povsem finančne plati je cena, ki jo je družba v boju zoper mamila plačala doslej, postala tako visoka, da nenehne, trajne "vojne proti drogam" ni več mogoče financirati.
- Nematerialna cena, ki bi jo družba plačala z "oboroževanjem v vojni proti drogam", ne zadeva le pravic državljanov, ampak bi vključila tudi ustavna sodišča:
 - če bi v boju proti organiziranemu kriminalu na področju drog prišlo do izmenjave (povezave) informacij in podatkov med policijskimi, carinskimi in socialnimi službami, zavarovalnicami, proizvajalci in sposojevalci avtomobilov, denarnimi institucijami in hoteli, bi to precej vplivalo na varstvo tajnosti podatkov;
 - na finančnem področju bi t.i. preverjanje dokazov, potrebno za odvzem ilegalno pridobljenega premoženja, pripeljalo do motenj;
 - če bi bile pravno dovoljene nekatere prefinjene

“prikrite metode poizvedovanja”, bi bilo omajano temeljno načelo legalitete;

- če bi prisluškovanje v policijski praksi postalo pravno dovoljeno, bi postala sfera zasebnosti nezaščiten.

Pravno in nepravno razmišljanje mladih državljanov se lahko postopoma spremeni. Zaupanje odraščajoče generacije je, še posebej zaradi kriminalizacije hašiša in marihuane, že danes precej načeto.

C. KRIMINALITETA, POVEZANA Z NABAVO, NJENIMI OKOLIŠČINAMI IN POSLEDICAMI

Proti:

Pričakovati je povečanje števila deliktov (nasilje) in kriminala, ki je povezan z drogami. Obstaja precejšnja nevarnost telesnih poškodb in ogrožanja življenja tretjih, neudeleženih oseb na ulici.

Za:

- Že ena sama dežela, kakor denimo (nekdanja) Zvezna republika Nemčija z 80.000 do 100.000 odvisnimi od trdih drog, je s kriminalom ilegalnih odvisnikov vsako leto utrpela milijardno škodo, in sicer zaradi:
 - vlomov v stanovanja,
 - kraj, prikrievanja ukradenih stvari,
 - prevar s čeki,
 - vlomov v trgovine,
 - vlomov v avtomobile,
 - napadov na ulicah (ropov).

Kriminal, povezan z nabavo droge, še posebno ulični kriminal bi se drastično zmanjšal.

- Prav tako lahko pričakujemo opazno zmanjšanje prostitucije, ki danes daje zaslužek mnogim odvisnim od droge.
- Odprava oz. močno zmanjšanje prestopništva, povezanega z nabavo droge, bi prispevala k zmanjšanju celotnega družbenega kriminala. Legalizacija droge potemtakem lahko prispeva k preprečevanju kriminala.
- Z odpravo oz. drastičnim zmanjšanjem kriminala, povezanega z drogami, bi se očitno zmanjšali stroški za policijsko preganjanje kot tudi stroški na sodiščih in v pravosodni upravi.
- Zelo bi bilo razbremenjeno sodstvo, saj večini

današnjih posameznikov, obtoženih zaradi drog, ne bi bilo več treba v ječo, ker bi bile obsodbe zaradi posesti in pridobivanja drog večinoma ukinjene.

D. RAZŠIRJANJE DROG IN NJIHOVO UŽIVANJE

Proti:

Posledica prostega dostopa do drog bi bila njihova nerazumna poraba, kar bi močno povečalo pogostost uživanja. Povečalo bi se število smrtnih primerov zaradi uživanja drog.

Če ob sedanji ilegalnosti uživa trde droge v (nekdanji) ZR Nemčiji približno 100.000 ljudi, bi se število uživalcev z legalizacijo precej povečalo. Domneva, da bi državni nadzor nad prostim razdeljevanjem zmanjšal število uživalcev, je v nasprotju z vsemi zgodovinskimi izkušnjami.

Legalizacija in razdeljevanje drog pod državnim nadzorom bi navajala k sklepu o njihovi nevarnosti, kar pa je v popolnem nasprotju s povsem pripoznanimi nevarnostmi danes prepovedanih drog.

Za:

- Po 25 letih odkar so droge razširjene, bi moralo biti védenje o njihovih stranskih in posledičnih učinkih v javnosti, še posebej med mlado generacijo, bolj razširjeno.
 - Nevarnost, ki jo pomeni droga, danes pogosto že prekaša nevarnost, ki izhaja iz njene prepovedi. Kar danes precej prispeva k socialnemu obubožanju odvisnika, ni posledica uživanja droge, ampak posledica njene prepovedanosti, temu ustreznega policijskega boja proti drogam, družbenega izobčenja in iz tega izhajajoče izločitve iz družbe.
 - Dovoljeno reklamiranje legalnih drog (tobaka, alkohola, farmacevtskih snovi) in državna podpora industriji, ki te droge proizvaja, zamegljujeta “nevarnost” priznani nevarnih legalnih drog. Argument države, da je dolžna skrbeti za svoje državljanke, je zaradi take dvojne morale povsem neprepričljiv.
- Zaradi razlogov, ki so utemeljeni s skrbjo za zdravje, država ne more na eni strani izvajati politike prepovedi drog, državljanov izločati zara-

di ilegalne odvisnosti, kar povzroča njihovo socialno obubožanost, in na drugi strani "podpirati" prav tako nezdrave, vendar legalne droge. Taka politika do drog vodi k "dvorazredni družbi glede na vrsto odvisnosti". V takšni družbi so tisti, ki droge zlorablajo in so od njih odvisni, zaradi njihove prepovedi *per se* v slabšem položaju od drugih.

- Upošteva današnje izkušnje in znanje moramo ob legalizaciji drog predvidevati prehodno povečano število uživalcev. Povečevalo pa se ne bi v nedogled, ampak bi se na neki ravni ustalilo. Na kateri ravni, tega ne ve nihče.

Nasprotniki svobodnega razdeljevanja drog domnevajo, da bi se število uživalcev izjemno povečalo. Kako zelo bi se uživanje drog z njihovim prostim razdeljevanjem v resnici razširilo, ne vemo. Primera iz zgodovine drog v 20. stoletju resda kažeta na povečanje števila uživalcev, vendar ne drastično.

- Prvi primer: Po preklicu prohibicije alkohola v ZDA (1919-1933) se število tistih, ki so zlorabili alkohol in postali od njega odvisnih, ni zelo povečalo.

- Drugi primer: Potem ko je bila uvedena samo delna prohibicija kanabisa na Nizozemskem (od leta 1976 naprej), se tamkajšnje število uživalcev ni zelo povečalo.

- Policija meni, da zaradi ilegalnosti drog pride v stik z njimi in z okoljem, ki je z njimi povezano, manj ljudi, kot če bi bil dostop do njih prost. Pri tem pa bi morali upoštevati tudi to, da je prav prepovedanost drog določeno, sicer neznano, število večinoma mladih ljudi zamikala h kršitvi prepovedi. S prostim razdeljevanjem bi ta mik prepovedanega izginil.
- Kakovost vseh drog, ki so porabnikom na voljo na črnem trgu, je brez vsakega nadzora. Uživalec droge je torej v nenehni nevarnosti, da je "preizkusni zajec". Danes je mogoče droge nenadzorovano nadomestiti s škodljivimi snovmi in nevarnimi razredčili, ki so lahko zdravju škodljiva, v posameznih primerih pa celo smrtna. Prav tako je uživalčevo življenje v nevarnosti, če, navajen zelo razredčenih drog, po naključju zaužije bolj ali manj čisto in zato precej premočno dozo. Pri prostem razdeljevanju drog, ki so napol ali v celoti izdelane sintetično, tj. industrijsko, bi njihovi

vi uporabniki začeli uživati čistejše droge in z nenevarnimi in označenimi redčili.

Snov bi bila lahko opremljena z davčno nalepko, z navedenimi sestavinami (potrjenimi od ministrstva za zdravstvo) in stopnjo čistosti preparata, obenem pa tudi z opozorilom o toksičnosti (centrala za zdravstveno izobraževanje).

Snov bi bila lahko natančno odmerjena in proizvedena v različnih oblikah, heroin na primer v obliki tablet.

Zaradi vsega tega bi se mogoče zmanjšalo število smrti zaradi drog.

E. OLAJŠANA POMOČ ODVISNIM

Proti:

Če bi bilo droge mogoče dobiti ob vsakem času, bi se individualna pripravljenost za vključevanje v terapijo še bolj zmanjšala.

Za:

- Možnost nabave legalne droge ob vsakem času, na primer alkohola, ni zmanjšala individualne pripravljenosti odvisnih od alkohola za vključevanje v terapijo.

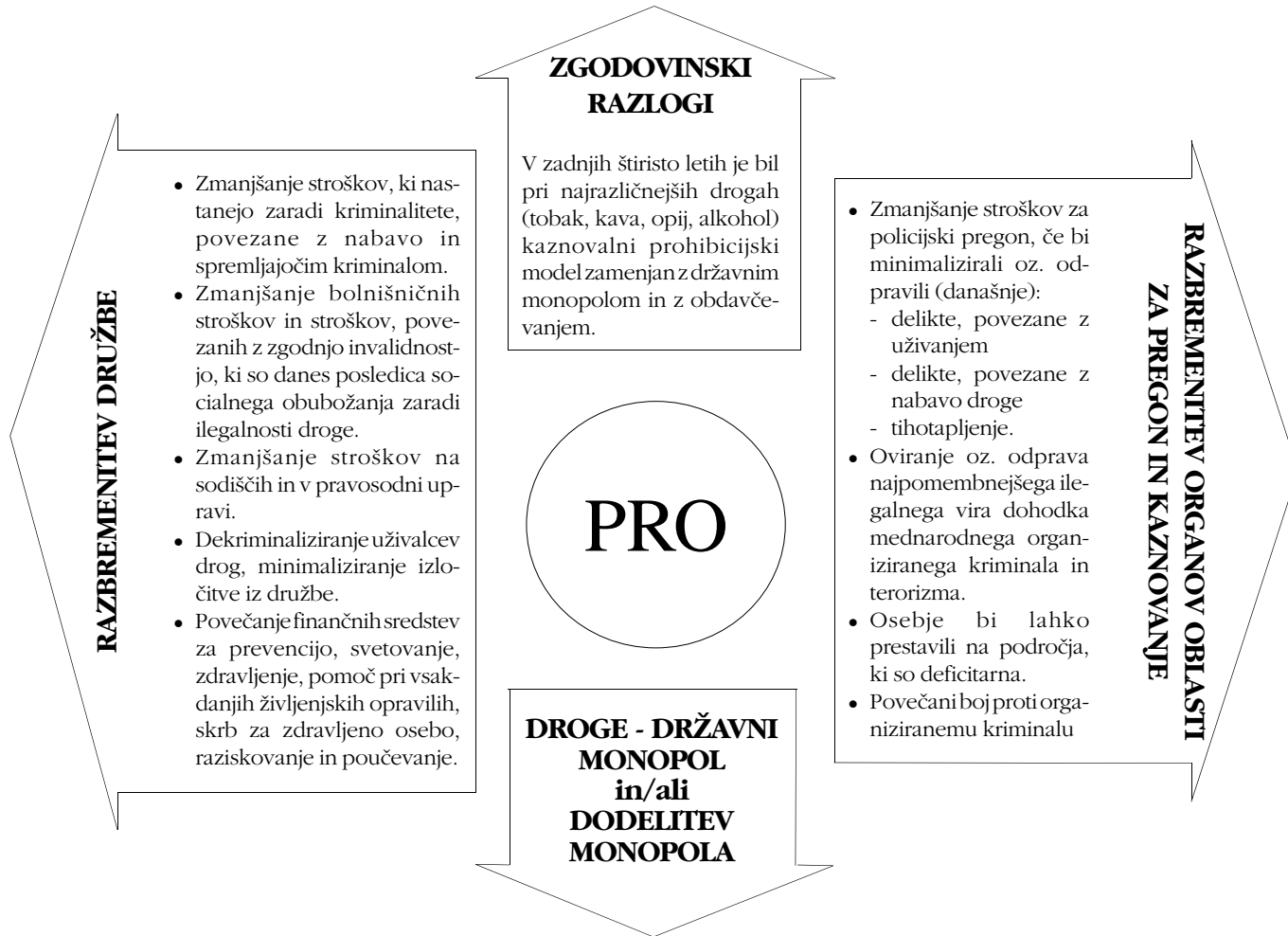
Celotna mreža pomoči tistim, ki zlorablajo ilegalne droge ali pa so odvisni (od alkohola, tobaka, farmacevtskih snovi), deluje v bistvu na osnovi prostega dostopa do njih.

- Ob prostem dostopu do drog je lahko pomoč odvisnim - analogno današnji pomoči odvisnim od alkohola - brez obremenitev; temu ustrezno je lahko pomoč bolj usmerjena na delo z odvisnimi. Dekriminaliziranje pacientov olajša delo ljudem, ki se ukvarjajo z odvisniki.
- Prost dostop do drog ne bi pomenil zmanjšanja števila delovnih mest za pomoč. Prej je pričakovati nasprotno, to je, izoblikovanje pomoči po meri posameznika.
- Danes imajo posamezniki, ki pomagajo od drog odvisnim, velike probleme z zagotavljanjem denarnih sredstev.

Ob prostem dostopu do drog bi se lahko del davka, s katerim bi bile obdavčene, uporabil izključno za pomoč odvisnim (od preprečevanja prek obravnave do poznejše skrbi za zdravljenje osebe), za raziskovanje odvisnosti in za obvezno splošno vzgojo o uživanju drog.

PREDNOSTI ANTIPROHIBICIJSKE POLITIKE DO DROG

Strategije organiziranega kriminala proti policiji	Strategije policije proti organiziranemu kriminalu
Vpliv na politiko, gospodarstvo in kapital ➤	◀ Odvzem tako pridobljenega premoženja
Korupcija, podkupovanje, izsiljevanje, nameščanje "kupljenih" uradnikov v policijske vrste ➤	◀ Infiltriranje tajnih agentov v organizirani kriminal; uporaba tajnih proizvedovalcev ➤
Oboroženi upor "war lords", stavka kmetov ➤	◀ Vnaprej postavljene obrambne linije - uradniki v deželah proizvajalkah, ki so vpleteni v posle z drogami
Konspirativno ravnanje, skrivanje informacij ➤	◀ Pritisk zaradi pregona, boj proti odvisnim od drog kot "intenzivnim storilcem"

OB KONCU OSEMDESETIH LET SO MILJIONI LJUDI PO VSEM SVETU POSTALI 'NASPROTNIKI POLICIJE', KI SE UKVARJA S PREGONOM IN KAZNOVANJEM V BOJU PROTI NARKOTIKOM.

- Kot posledico tega bi lahko na personalnih in stvarnih področjih oblikovali "pomoč za življenje brez droge" (terapija in samopomoč) kakor tudi "z zdravili podprto pomoč" (samoozdravitev in programi z nadomestnimi drogami).
- Prost dostop do drog bi zmanjšal kriminalnost odvisnih in tudi upočasnil oz. zmanjšal socialno obubožanje odvisnih od trde droge. Oboje bi bilo velika olajšava pri pomoči odvisnim. "Teorija o pritisku trpljenja", ki jo je socialno etično komajda mogoče zagovarjati, bi bila z legalizacijo ovržena.
- S prostim dostopom do vseh vrst drog bi država imela možnost postati verodostojnejša glede zdravstvene skrbi, saj v takih razmerah ne bi bilo "dveh razredov boleznih odvisnosti" kakor tudi ne "dveh razredov pomoči pri boleznih odvisnosti", ampak samo en politični koncept za raznovrstne oblike pomoči pri odvisnostih.
- Vendar dejstvo, da taka dejanja niso kazniva, še ne pomeni, da odobravamo uporabo teh strupenih snovi, prav tako tudi ne pomeni, da se strinjamo s samopoškodbami. To je le izraz spoštovanja države do odločitve posameznega državljana (H. H. Körner 1989).
- Ob koncu osemdesetih let je postalo več kot očitno, da v boju proti svetovnemu problemu z drogami ne obstaja nikakršna "strategija dokončne rešitve". V nadaljevanju navedeni elementi doslej niso pokazali nikakršnega "zaviralnega učinka":
 - religija - danes so prizadete krščanske, islamske, hinduistične in budistične dežele;
 - oblika države - danes so prizadete demokratične, socialistične in komunistične dežele;
 - gospodarski položaj - danes so prizadete visoko industrializirane bogate dežele in revne dežele tretjega sveta;
 - razmere v deželah - danes so prizadete dežele, ki živijo v miru, in dežele, ki so v vojni (še posebej v državljanski vojni).

F. SKRB KOT USTAVNA NALOGA

Proti:

Če država omogoča prost dostop do drog, to pomeni, da se proti odvisnosti ne bori več z vsemi potrebnimi sredstvi, ampak odvisnost še pospešuje kljub poznavanju vseh katastrofalnih, zdravstvenih gospodarskih, etičnih in političnih posledic odvisnosti za družbo. Če država ne bi izpolnjevala ene izmed svojih ustavnih nalog, tj. storila vsega za zdravje svojih državljanov in družin, bi to lahko ogrozilo obstoj pravne države. S svobodnim dostopom do drog bi ves koncept boja proti drogam postal vprašljiv.

Za:

- V demokratičnih državah mora obstajati tudi "človekova pravica do uživanja droge". V skladu s tem mora sleherni, vsaj malo svobodna družba do neke mere tolerirati samouničevanje s pomočjo drog.
- V ZR Nemčiji je eno od vodil kazenskega prava načelo, da samopoškodovanje ni kaznivo. To velja za tiste državljane, ki z odvisnostjo, ki bi jo bilo možno zdraviti, ne storijo ničesar, kakor tudi za tiste državljane, ki si poskušajo vzeti življenje z različnimi strupi (rastlinskimi strupi, zdravili, kemikalijami).

Ob tem ozadju je potrebno zastaviti vprašanje, ali je treba vztrajati pri celotnem sedanjem konceptu boja proti drogam (politika prepovedi) ali pa je potrebno začeti uvajati drugačno politiko, ki opušta prepovedi.

Že danes mnogo argumentov govori za spremembo mednarodne politike do drog. Ta sprememba gre v smeri legalizacije.

Vendar pa je pot realnih političnih sprememb dolga. Tako je danes večina držav v svetu podpisala obe mednarodni konvenciji:

- Enotno konvencijo o mamilih (*Single Convention on Narcotic Drugs*) iz leta 1961 in
- Konvencijo o psihotropnih snoveh (*Convention on Psychotropic Substances*) iz leta 1971. Obe konvenciji sta droge razglasili za snovi, katerih promet je prepovedan in ki so v deželah podpisnicah, ki so morale v zvezi s tem sprejeti ustrezno zakonodajo, prepovedane ter niso v svobodni prodaji.

Sprememba v mednarodni politiki do drog je potemtakem odvisna le od ozadja, tj. od spremembe oz. razveljavitve teh konvencij.

V preambuli danes veljavne, trideset let stare, Enotne konvencije o mamilih piše:

Pogodbene strani - zaskrbljene za zdravje in blaginjo človeštva, zavedajoč se, da je medicinska

uporaba mamil za lajšanje bolečin še vedno ne-nadomestljiva in da je potrebno poskrbeti za ukrepe, ki bodo zagotovili preskrbo s temi snovmi za te namene, zavedajoč se, da je zasvojenost veliko zlo za posameznika in socialno ter gospodarsko nevarna za človeštvo, preudarite svojo dolžnost, da preprečite to zlo in se bojujete proti njemu, z mislijo, da so ukrepi proti zlorabi mamil učinkoviti le tedaj, če so koordinirani in se izvajajo po vsem svetu, prepričani, da je za ukrepe, ki bi veljali po vsem svetu, potrebno mednarodno sodelovanje, ki temelji na enakih osnovah in ima enake cilje, v pripoznanju pristojnosti Združenih narodov na področju nadzora nad mamili in z željo, da bi vključili ustrezne mednarodne organe v tej organizaciji, z voljo, da sklenemo splošno sprejemljivo mednarodno konvencijo, ki razveljavlja doslej veljavne pogodbe v zvezi z mamili, ki mamila omejuje na uporabo v medicini in znanosti, poleg tega pa bo zagotovila trajno mednarodno sodelovanje in nadzor za uresničitev teh načel in ciljev - se na tem mestu strinjajo z naslednjim: Člen 1. ...

Po četrto stoletja trajajočem razširjanju problema drog po vsem svetu so "načela in cilji", kakor so opisani v preambuli, oddaljeni od resničnosti bolj, kot so bili kadar koli poprej. Primeri:

- V lajšanju bolečine je dajanje opiatov pacientom z bolečinami zelo različno, saj se nevarnost odvisnostnega potenciala v različnih deželah pojmuje zelo različno. V Nemčiji, na primer, se mnogi medicinci, predvsem zdravniki na nižjih stopnjah, pri predpisovanju opiatov boje birokracije. Po odredbi bi morali za predpisovanje mamil naročiti posebne recepte. Predpisati smejo količino za obdobje največ enega tedna. Zaradi tega v Nemčiji le 16 odstotkov zdravnikov na nižjih ravneh predpisuje te snovi.

Bolj ohlapna regulacija na tem področju bi v Nemčiji lahko izboljšala doslej zanemarjeno lajšanje bolečin.

O obsežnosti tega problema: po podatkih direktorja oddelka za rakaste bolezni pri Svetovni zdravstveni organizaciji Jana Stjernwārda iz marca 1989 trpi po svetu zaradi bolečin vsak dan 3,5 milijona ljudi, obolelih za rakom.

- V zadnjem času je za odvisnike postalo največje zlo socialno obubožanje zaradi ilegalnosti njihovega položaja. To socialno obubožanje pa ni

socialno in gospodarsko nevarno le zanje same, ampak za celotno družbo.

- Epidemičnega razširjenja zla zasvojenosti doslej ni bilo mogoče preprečiti. Posledice boja proti temu zlu skrivajo v sebi socialno škodljive potencialne, katerih nevarnost je večja od nevarnosti samega učinkovanja droge.
- Doslej ni bilo mogoče globalno koordinirati ukrepov proti zlorabi mamil. Obstajajo prizadevanja, da bi se vzpostavila koordinacija teh ukrepov na ravni Evropske skupnosti.
- Združeni narodi doslej niso uspeli izvajati nadzora na področju mamil. Združeni narodi niso mogli in ne morejo nadzirati teh problemov, temveč lahko v skladu s svojimi pristojnostmi izvajajo le administrativne akcije. Združeni narodi so postali kronisti dolgoletne grozljive bilance.
- Predpostavke, ki so veljale ob sklenitvi obeh mednarodnih konvencij, ne veljajo več.

Na eni strani je slišati zavzemanje za uporabo enot Združenih narodov v boju proti mednarodni trgovini z drogo, na drugi strani pa vlada v Združenih narodih finančna kriza, ki je v prvi vrsti posledica neprispelih članarin držav članic. Avgusta 1988 je v ZN manjkalo 690 milijonov dolarjev. Med največjimi dolžniki so bile v tistem času ZDA s približno 467 milijoni dolarjev. To je znesek, ki je večji od polovice celoletnega proračuna svetovne organizacije.

Organizirani kriminal pa zaradi "globalne politike prepovedi mamil" ne pozna finančne krize. Prav nasprotno. Globalni letni promet ilegalnih poslov z mamili ustreza tristo- do šeststokratnemu letnemu proračunu svetovne organizacije.

Prevedla Zlata Gorenc

*Prevedeno iz B. G. Thamm: **Drogenfreigabe - Kapitulation oder Ausweg? Pro und Contra zur Rauschgiften als Massnahme zur Kriminalitätsprophylaxe.** Verlag Deutsche Polizeiliteratur GmbH, 1989.*

Berndt Georg Thamm, dipl. socialni pedagog, svobodni novinar in publicist. Dvajset let se ukvarja s problematiko drog in je o tem objavil več člankov in knjig. Je član Mednarodne antiprohibicionistične lige in ustanovitelj Nemskega združenja za raziskovanje in terapijo odvisnostnih obolenj.

